

Bazı Formüller :

q_x : x ile $x + 1$ yaş arasında ölme olasılığı

$$q_x = \frac{d_x}{l_x} = \frac{l_x - l_{x+1}}{l_x}$$

p_x : x ile $x + 1$ yaş arasında yaşama olasılığı

$$p_x = 1 - q_x$$

l_x : x yaşında yaşayanların sayısı

$$l_x = d_x + l_{x+1}$$

$$l_{x+1} = l_x p_x$$

d_x : x ile $x + 1$ yaş arasında ölenlerin sayısı

$$d_x = l_x q_x$$

$$d_x = l_x - l_{x+1}$$

Yaş aralığı 1 yıldan daha fazla olursa aşağıdaki formüller kullanılır:

${}_nq_x$: x ile $x + n$ yaş aralığında ölme olasılığı

$${}_nq_x = \frac{d_x}{l_x} = \frac{l_x - l_{x+n}}{l_x}$$

${}_np_x$: x ile $x + n$ yaş aralığında yaşama olasılığı

$${}_np_x = 1 - {}_nq_x = \frac{l_{x+n}}{l_x}$$

l_{x+n} : $x + n$ yaşında yaşayanların sayısı

$$l_{x+n} = l_x - {}_nd_x$$

${}_n d_x$: x ile $x + n$ yaş aralığında ölenlerin sayısı

$$d_x = l_x \times {}_n q_x = l_x - l_{x+n}$$

${}_n L_x$: x ile $x + n$ yaş aralığında yaşanan birey yıl

$$L_0 = a_0 l_0 + (1 - a_0) l_1$$

Burada a_0 :yaşamın ilk yılı içinde bu aralıkta ölenlerin ortalama olarak yaşadığı birey yılların sayısıdır.

$${}_n L_x = \frac{n}{2} (l_x + l_{x+n})$$

T_x : x yaşından sonra yaşanan birey yıl

$$T_x = \sum_{u=x}^w L_u$$

e_x : x yaşından sonra kalan ortalama ömür

$$e_x = \frac{T_x}{l_x}$$

Doğuşta yaşama umudu

$$e_0 = \frac{T_0}{l_0}$$

Medyan Yaşama Umudu

Bireyin doğumdan başlayarak yüzde 50 yaşama şansına sahip olduğu yaş olarak tanımlanmaktadır ve olası yaşam uzunluğu adı da verilmektedir. Medyan yaşama umudu yaşam tablosunun yarıya indiği yaştır.

Yaşam Tablosunun Oluşturulması

Adım 1: l_x başlangıç değeri varsayılır (bu tablodaki en genç kişi için). Bu genellikle oldukça büyük bir sayı olmaktadır. Örneğin 100000, 1000000 gibi.

Adım 2: x ile bir sonraki $x + 1$ yaşı arasındaki ölümlerin sayısı hesaplanır.

$$d_x = l_x q_x$$

Adım 3: $x + 1$ yaşında yaşayan kişi sayısı hesaplanır.

$$l_{x+1} = l_x - d_x$$

Adım 4: En büyük yaşa gelene kadar 2. ve 3. adımlar tekrarlanır.

Örneğin, $l_0 = 10000000$ olsun.

$$d_0 = l_0 q_0 = 10000000(0.00708) = 70800$$

$$l_1 = l_0 - d_0 = 10000000 - 70800 = 9929200$$

$$d_1 = l_1 q_1 = 9929200(0.00176) = 17475$$

$$l_2 = l_1 - d_1 = 9929200 - 17475 = 9\ 911\ 725$$

⋮

şeklinde tablodaki son yaşa kadar devam eder.

Kaynaklar

1. Bařar, E. (2010). Demografiye Giriř. *Gazi Kitabevi, Ankara*.
2. Yusuf, F., Martins, J. M., Swanson, D. A., Martins, J. M., & Swanson, D. A. (2014). *Methods of demographic analysis*. Dordrecht: Springer.
3. Shryock, H. S., Siegel, J. S., & Larmon, E. A. (1975). *The methods and materials of demography* (Vol. 2). US Department of Commerce, Bureau of the Census.